

Forord

I dette nummer af Sprogforum har vi fokus på den indholdsbaserede fremmed- og andetsprogsundervisning – det være som del af den faglige undervisning, som i Europarådsregi går under navnet CLIL (*Content and Language Integrated Learning*); det være som sprogundervisning i samspil med arbejde eller uddannelse; eller det være som sprogundervisning der som sådan tager sit afsæt i indhold; alle er forskellige typer af arbejdet med sproglæring hvor de specifikke indhold, temaer, projekter og fagligheder er styrende for hvilke sproglige områder der bliver relevante at gøre til genstand for sproglæring.

Der er mindst to gode grunde til at indholdsbaseret sprogundervisning er et afgørende vigtigt tema at tage op i Sprogforum. For det første giver det anledning til at fokusere på hvordan man griber arbejdet med de sproglige dimensioner an ud fra en helhedsorienteret synsvinkel hvor sproget ansues som et redskab til interaktion, kommunikation og læring. For det andet implicerer en indholds-baseret tilgang at man anlægger det syn på sproglæring at indholdet og dets praksisser anses for særligt velegnede til at løfte til sproglig læring.

Indholdsbaseret sprogundervisning indebærer et bredt sprogsyn som inkluderer at sprog indgår som en væsentlig del af vores socio-kulturelle praksisser og samspil i nære og fjerne sammenhænge. Sprog er både et betydnings- og meningsskabende redskab som sætter os i stand til at indgå i interaktion med mangfoldige partnere om mangfoldige emner og problematikker.

Mange er på deres modersmål i stand til at indgå i samtaler, formulere udsagn og tekster på skrift og i tale på måder så det der sættes på sprog, er forståeligt og passende i forhold til hvem man interagerer med, hvilke sammenhænge man befinder sig i, og hvad anledningen til interaktionen er. Det er også målet for sprogbrugernes fremmed- og andetsprog. Hvor komplekse kompetencer man sigter mod at opnå, afhænger så af hvilke mål man har med det sprog man er i gang med at lære, og hvad man skal bruge sproget til. I de tidlige faser af vores sproglæring gør vi alle brug af et såkaldt basis-sprog både på modersmålet og fremmed- og andetsprogene. Når

sprogbrugerne bevæger sig ind i et felt hvor sprogkravet bliver mere specifikt afhængigt af hvilke faglige og indholdsmæssige områder de arbejder med, slår basissproget ikke til. Her vil sprogbrugerne få behov for at beherske det sprog der hører til de faglige felter de arbejder med. Desuden får de behov for at beherske et adækvat skole- og uddannelsesfagligt sprog.

Disse behov for komplekst og nuanceret sprog skærpes yderligere hvis man skal være en kompetent sprogbruger inden for det uddannelsesfaglige eller akademiske område. Det skole- og uddannelsesfaglige sprog kan udgøre en betydelig barriere både for forståelsen og for den sproglige produktion og dermed også en barriere for faglig læring og videre uddannelse. Det gælder både for dem der har dansk som andetsprog og for det voksende antal studerende og elever på uddannelser med engelsk som undervisningssprog. Det er baggrunden for at flere artikler i dette nummer sætter fokus på sammenhængen mellem sprog og faglig læring og på hvordan denne sammenhæng kan understøttes, både gennem indholdsbaseret sprogundervisning og gennem en sprogintegreret fagundervisning.

Den indholdsbaseerede sprogundervisning bygger på et lærings-syn der anser indholdet og dets praksisser for brillante hjælpere til at løfte til sproglig læring. Hvis undervisningen desuden er organiseret således at flest muligt er mest muligt aktive med indholds-bårne sproglige problemløsningsaktiviteter i og uden for de formelle læringsrum, så er der gode muligheder for både faglig og sproglig læring. Det er imidlertid vigtigt at holde sig for øje at det ikke er tilstrækkeligt blot at arbejde med motivationsskabende indhold. For at blive god til sproglæring skal den indholdsbaseerede sprogundervisning give anledning til såvel kreativ eksperimenterende anvendelse af sproget som varierede gentagelser og sproglig opmærksomhed.

Artiklerne i dette nummer repræsenterer et bredt udsnit af forskellige koncepter og praksisser for samspil mellem sprog, fag og indhold på alle niveauer, fra grundskole til arbejdsmarkedsuddannelser og universitet.

Kronikken handler om Ny læreruddannelse og sprogfag. Efter reformen af læreruddannelsen er den kompetente fremmedsproglærer med engelsk, fransk og tysk igen en mulig uddannelsestøning, siger Annette Søndergaard Gregersen i kronikken i dette nummer. Men regeringens folkeskolereform lægger ikke op til at den nye sproglærer vil kunne bruge sine kompetencer med fuld styrke. Der gøres ikke nok for de 'trængte' sprogfag, og kronikøren opfordrer regering og

kommuner til at igangsætte projekter der styrker den sproglige mangfoldighed i grundskolen.

Susanne Pérez: Kan naturfagene blive bedre til de tosprogede elever? I mange år har nationale og internationale undersøgelser vist at elever med indvandrerbaggrund i folkeskolen ikke opnår naturfagskompetencer svarende til danske elevers naturfagskompetencer. På baggrund af erfaringer med uddannelse af sent ankomne unge flygtninge og indvandrere viser forfatteren at systematisk integration af dansk som andetsprog i naturfagene er en af vejene til uddannelsesmæssig ligestilling.

Helmuth J. Vollmer: Fagbaseret diskurskompetence. Samspil mellem sprog og indhold i fremmedsproget fagundervisning. Mange elever i Europa undervises i dag på et sprog der ikke er deres førstesprog, og flere og flere elever får derfor fagundervisning på et andet- eller fremmedsprog. Forfatteren argumenterer for at sprogtilegnelse er en nødvendig del af enhver fagundervisning for alle elever, og han introducerer begrebet fagbaseret diskurskompetence som uddannelsesmål, som skal sætte eleverne i stand til at deltage i samfundsmæssige, fagrelaterede diskurser.

Kent Andersen: CLIL og egnede værktøjer. I danske erhvervsskoler er der siden 80'erne blevet eksperimenteret med integration af fagundervisning og fremmedsprogsundervisning, et koncept der i dag fremmes i europæisk sprogpolitik under akronymet CLIL (*Content and Language Integrated Learning*). Artiklen fortæller om et nyt EU-projekt TOOLS til produktion af integrerede undervisningsenheder som skal bidrage til mere sprog i erhvervsuddannelserne og øget motivation hos eleverne.

Michael Svendsen Pedersen: Buschaufførsprog. Mange af de kursister der uddannes til buschauffører i Danmark, har anden etnisk baggrund end dansk, og en del af dem har brug for at videreudvikle deres kompetencer i dansk som andetsprog. Artiklen handler om sprogundervisning der bygger på en analyse af kursisternes sprogbehov. Den diskuterer sprogundervisningen som et læringsrum hvor kursisterne ikke alene lærer sprog, men også får stemme og handlemuligheder i forhold til arbejdsverdenens krav.

Peter Villads Vedel: Den nordiske diskurs og den gode praksis. I den nordiske integrationsdiskurs er der i disse år enighed om at andetsprogsundervisning for voksne indvandrere skal sigte mod sprogkompetencer der er anvendelige på arbejdsmarkedet. Artiklen tegner et billede af erfaringer med etablering af læringsrum på arbejdspladsen som ramme om en effektiv indholds-baseret sprogundervisning.

Birgit Henriksen og Anne Sofie Jakobsen: Akademiske ord og fraser – et nordisk projekt. Elever og studerende mødes i dag med stigende krav om at kunne anvende et stort og varieret fagligt og akademisk sprog. Artiklen præsenterer et nordisk projekt som har til formål at udvikle akademiske ord- og fraselister på de nordiske sprog. Listerne kan støtte elever og studerende i deres uddannelse og danne basis for lærernes arbejde med det akademiske sprog på alle niveauer i uddannelsessystemet.

Merete Vonsbæk: Tysk med sagen i centrum – et interkulturelt projekt om storbyens forandring. Artiklen fortæller om et projektforsøg i gymnasiets tyskundervisning med storbyen Hamborg og dens sociale forandringer som emne. Målet med forløbet er at eleverne gennem udforskning af byen og møder med jævnaldrende udvikler interkulturelle kompetencer. Projektet munder ud i elevprodukter der integrerer tekst, grafer, billeder og mundtlig præsentation, og hvor eleverne bruger et fagligt, studierelevant tysk med fokus på indhold.

Beate Lindemann: Fagundervisning på fremmedsprog (CLIL): en vej å gå for å styrke fremmedsprogkompetansen? Artiklen introducerer til begrebet CLIL *Content and Language Integrated Learning*. Ideen med CLIL er at eleverne får større kontakt med fremmedsproget og mulighed for at blive aktive sprogbrugere i trygge omgivelser. Forfatteren argumenterer for at CLIL også er meget relevant for andet fremmedsprog og diskuterer spørgsmål der melder sig i forbindelse med CLIL, blandt andet elevers og læreres sprogkompetencer.

Sophie Swerts Knudsen og Pete Westbrook: Klædt på til at bruge engelsk som undervisningssprog. I 2009 blev undervisningssproget på en række kandidatuddannelser ved det naturvidenskabelige fakultet på Københavns Universitet ændret til engelsk, og siden er uddannelser på samfundsvidenskab og humaniora kommet til. Artiklen fortæller om workshops der er blevet sat i værk for at udstyre lærere og undervisere med redskaber og strategier der kan hjælpe dem til at klare udfordringen med at bruge engelsk som undervisningssprog.

Petra Daryai-Hansen, Sonja Barfod og Susanne Hvidtfeldt: Den Mentale Bro – en regional læringspakke i tysk sprog og kultur. Projektet Den Mentale Bro har til formål at bygge bro mellem danske og tyske virksomheder og offentlige institutioner der enten er eller bliver involveret i etableringen af en fast forbindelse i Femern Bælt-regionen. Forfatterne fortæller om en e-læringspakke i tysk sprog og interkulturel forståelse der i indhold og form er tilpasset det lokale erhvervslivs behov, og som samtidig understøtter den regionale udvikling.

Åbne sider: Marie Jungfalk Sørensen: Skal grammatikken genopdages? En undersøgelse af tilgangen til grammatik i tyskundervisningen på stx.

Artiklen handler om forskellige syn på grammatikundervisning. Forfatteren plæderer for en fokus-på-form-tilgang: Elevernes sproglige behov skal danne grundlag for hvilke former der behandles i undervisningen, og deres arbejde med betydning skal gå forud for opmærksomhed på sprogets form. Gennem casestudier giver forfatteren eksempler på hvordan lærere i gymnasiet har grebet grammatikundervisning i tysk an.

Derudover indeholder dette nummer følgende rubrikker: *Godt Nyt* med udvalgt ny litteratur om nummerets tema samt *Andet Godt Nyt*.

God læselyst!

Redaktionen